

Rekommendation 26/2023
Förslag A 1918/UVU
Behandlas i Utskottet för tillväxt och utveckling i Norden

Betänkande över svar på REK 26/2023

Utskottet för tillväxt och utveckling i Norden föreslår att Nordiska rådet lägger meddelandet om REK 26/2023 angående Ungdomsarbetslöshet i Norden till handlingarna och inväntar *politisk dialog*.

Bakgrund

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

- att genomföra en kartläggning av kompetensbalansen i Norden i syfte att kartlägga vilka framtida kompetenser Norden har behov av de kommande åren samt att utifrån behov av kompetenser investera i upplärning av unga facklärd.
- att utveckla och marknadsföra inrapporteringstjänsten gentemot relevanta aktörer för att identifiera gränshinder för branschreglerade yrkeskvalifikationer.
- att utse en nordisk arbetsgrupp i syfte att ta fram gemensamma initiativ och verktyg för att bekämpa ungdomsarbetslöshet och utanförskap.
- att förbättra samarbetet mellan de nordiska arbetsförmedlingarna/platsbankerna så att arbetssökande kan ta del av samtliga utlysta arbetstillfällen i hela Norden.
- att verka för att göra yrkesutbildningar mer synliga och attraktiva att söka till i hela Norden genom att skapa en gemensam utbildningsplattform över yrkesutbildningar i Norden som ger studiesökande och yrkesvägledare en samlad överblick över utbildningsmöjligheter inom samtliga nordiska yrkesskolor.
- att verka för att samtliga nordiska länder utvecklar läroavtals- och gesällutbildningar för att bättre och smidigare kunna tillgodose företagens alltmer heterogena och växlande behov av arbetskraft.
- att skapa en plattform med översikt över de kompetenskrav som krävs för att få sin yrkesutbildning gällande i ett annat nordiskt land så vida den inte redan är det.

Svar från Nordiska ministerrådet

Rek. 26/2023 om:

Utskottsförslag om ungdomsarbetslöshet i Norden

Rekommendationen har följande lydelse

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

- att genomföra en kartläggning av kompetensbalansen i Norden i syfte att kartlägga vilka framtida kompetenser Norden har behov av de kommande åren samt att utifrån behov av kompetenser investera i upplärning av unga facklärd.
- att utveckla och marknadsföra inrapporteringstjänsten gentemot relevanta aktörer för att identifiera gränshinder för branschreglerade yrkeskvalifikationer.
- att utse en nordisk arbetsgrupp i syfte att ta fram gemensamma initiativ och verktyg för att bekämpa ungdomsarbetslöshet och utanförskap.
- att förbättra samarbetet mellan de nordiska arbetsförmedlingarna/platsbankerna så att arbetssökande kan ta del av samtliga utlysta arbetstillfällen i hela Norden.
- att verka för att göra yrkesutbildningar mer synliga och attraktiva att söka till i hela Norden genom att skapa en gemensam utbildningsplattform över yrkesutbildningar i Norden som ger studiesökande och yrkesvägledare en samlad överblick över utbildningsmöjligheter inom samtliga nordiska yrkeskolor.
- att verka för att samtliga nordiska länder utvecklar läroavtals- och gesällutbildningar för att bättre och smidigare kunna tillgodose företagens alltmer heterogena och växlande behov av arbetskraft.
- att skapa en plattform med översikt över de kompetenskrav som krävs för att få sin yrkesutbildning gällande i ett annat nordiskt land så vida den inte redan är det.

Meddelande från Nordiska ministerrådet

Nordiska ministerrådet har valt att svara separat på varje att-sats.

Att genomföra en kartläggning av kompetensbalansen i Norden i syfte att kartlägga vilka framtida kompetenser Norden har behov av de kommande åren samt att utifrån behov av kompetenser investera i upplärning av unga facklärd.

Nordiska ministerrådet ser ett behov av att kartlägga kompetensbalansen i Norden särskilt mot bakgrund av den gröna och digitala omställningen, och hänvisar till svar på rekommendation 10/2023 – Nordisk kommission för yrkesutbildningar.

Det kan dock tilläggas att Nordiska ministerrådet under de senaste åren finansierat flertalet rapporter och projekt som på ett eller annat sätt kartlagt kompetensbalansen i Norden. Se bland annat:

- Projektet *Adult skills in the Nordic and Baltic region (PIAAC)*, finansieras av ÄK-A och ÄK-U, pågående
- Projektet *Livslångt lärande och kompetensutveckling för framtidens arbetsmarknad i Norden*, finansieras av ÄK-A, pågående (avslutas kvartal 1 2024)
- Rapporten *Embracing the just green transition on the Nordic labour market* (2023) <https://www.norden.org/en/publication/embracing-just-green-transition-nordic-labour-market>
- Rapporten *The Future of Work in the Nordic countries: Opportunities and Challenges for the Nordic Working Life Models* (2021) <https://www.norden.org/en/publication/future-work-nordic-countries>
- Projektet *Øget samarbejde om overvågning og opfølgning på beskæftigelsesindsatsen i Norden*, avslutades kvartal 4 2020

Dessutom kommer 70 år av gemensam nordisk arbetsmarknad uppmärksammas under 2024 och som en förberedelse inför jubileumseventet har Nordregio fått i uppdrag av ÄK-A att genomföra projektet *A common Nordic labour market 70 years and beyond*. I projektet ingår bland annat att blicka framåt och identifiera vilka kompetenser det förväntas finnas behov för i de nordiska länderna framöver. Det är troligt att det inte bara kommer finnas behov av unga facklärd, utan även behov av re-skilling och upskilling av den befintliga arbetskraften samt av utländsk arbetskraft. MR-A inväntar resultaten av projektet.

Arbetsmarknadsutskottet under ÄK-A har också tagit initiativ till ökat samarbete och kunskapsdelning, bland annat genom nätverksmöten där de följer upp arbetet med resultaten från projektet *Øget samarbejde om overvågning og opfølgning på beskæftigelsesindsatsen i Norden*.

Avslutningsvis kan det tilläggas att kompetenser och framtida kompetensbehov förväntas ingå i det kommande samarbetsprogrammet för arbetsliv 2025-2030.

Att utveckla och marknadsföra inrapporteringstjänsten gentemot relevanta aktörer för att identifiera gränshinder för branschreglerade yrkeskvalifikationer.

Det nuvarande systemet för rapportering av gränshinder fungerar som så att relevanta organisationer som arbetar med gränsnära frågor, såsom Info Norden och de tre gränsregionala informationstjänsterna, mottar inrapporteringar från företag och medborgare. På bakgrund av den information och kunskap som de relevanta

organisationerna får in från fältet, rapporterar de dessa gränshinder vidare till Gränshinderrådets sekretariat. Gränshinderrådets sekretariat lägger sedan in dessa gränshinder i databasen. Alla gränshinder, inklusive gränshinder för branschreglerade yrkeskvalifikationer, som rapporteras in via inrapporteringsystemet hamnar därmed i databasen.

I rapporten *Løsning af brancheregulerede hindringer for mobilitet på de nordiske arbejdsmarkeder* (2022) anbefaller konsultföretaget att ett av de redan existerande systemen för inrapportering av gränshinder med fördel kan användas för att identifiera branschreglerade hinder. Eftersom det redan finns ett fungerande system, finns det inget behov av att utveckla ytterligare system. I rapporten framkommer också att Nordiska ministerrådet med fördel kan inspirera relevanta branschaktörer att inrapportera gränshinder.

Mot denna bakgrund har Nordiska ministerrådet de senaste åren förbättrat och utvecklat möjligheterna att inrapportera gränshinder. De tre gränsregionala informationstjänsterna har med finansiering från Nordiska ministerrådets sekretariat tagit i bruk ett förbättrat inrapporteringsverktyg som riktas mot medborgarna och företagarna. Inrapporteringsystemet heter *Ditt gränsproblem* (<https://granshinder.atlassian.net/servicedesk/customer/portals>). De tre gränsregionala informationstjänsterna har också marknadsfört inrapporteringsverktyget. Det förbättrade inrapporteringsystemet i kombination med marknadsföring av det, har därmed gjort det lättare att rapportera in och identifiera gränshinder. *Ditt gränsproblem* samt Info Nordens motsvarande verktyg kan med fördel användas för att inrapportera även gränshinder relaterade till branschreglerade yrkeskvalifikationer.

Att utse en nordisk arbetsgrupp i syfte att ta fram gemensamma initiativ och verktyg för att bekämpa ungdomsarbetslöshet och utanförskap.

Nordiska ministerrådet arbetar inom och mellan olika sektorer för att bekämpa ungdomsarbetslöshet och utanförskap och har flera projekt och initiativ igång på detta område. Utanförskap och inkludering är också ett tvärgående tema i de kommande samarbetsprogrammen och nämns bland annat i samarbetsprogrammen för arbetsliv, social-och hälsopolitik samt integration.

Inom arbetslivssektorn finns det fleråriga projektet *How to increase labour market participation among vulnerable groups in the Nordic countries?*. Projektet fokuserar på fyra utsatta grupper, där unga utgör en av dessa. Syftet med den tredje rapporten (<https://pub.norden.org/temanord2023-538/>), är att fördjupa förståelsen av förekomsten av sysselsättningsbarriärer bland utsatta grupper, vilket är en nödvändighet för att kunna ta fram fungerande initiativ och verktyg. I projektets fjärde

och sista del kommer det göras en bedömning av hur nuvarande aktiveringsinsatser och arbetsstödjande åtgärder i de nordiska länderna passar individer med svag arbetsmarknadsanknytning. Därmed kommer mer kunskap om barriärer för unga som står utanför arbetsmarknaden finnas efter detta och MR-A inväntar projektets avslut och resultat. Även rapporten *Inkludering av unge i skole, arbeid og samfunn – en sammenstilling av kunnskap fra nordisk forskning* (<https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/11250/2984178>) bör lyftas fram.

Inom social- och hälsosektorn har det under en längre period arbetats med frågan om ungdomsarbetslöshet och utanförskap. Vid ministerrådsmötena 2022 och 2023 fanns ämnet på dagordningen, och ministrarna delade erfarenheter av såväl utmaningar som effektiva åtgärder för att minska ungdomsarbetslösheten och stärka gruppens delaktighet i gemenskaper och vardagsaktiviteter. Inför mötena, och för att stärka det nordiska socialpolitiska samtalet på området i stort, anslog MR-S 2021 medel till en större nordisk redovisning av relevant nordisk forskningslitteratur om utsatta unga, utanförskap och inkludering (<https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/11250/2984527>). Rapporten beskriver effektiva nationella metoder och verktyg för att inkludera gruppen.

2022 offentliggjordes även en MR-S-finansierad nordisk rapport om unga i utanförskap (<https://norden.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1657057&dsid=5089>). Under 2024 kommer MR-S/ÅK-S arbeta vidare med temat och utreda om det finns särskilda nordiska initiativ som kan och bör genomföras inom området. Dessutom har MR-S precis avsatt 1,2 miljoner DKK för att 2024 genomföra en rapport om förhållandena för barn som växer upp i låginkomstförhållanden. Rapporten ska bland annat innehålla en sammanställning av de nordiska ländernas erfarenheter av att lansera initiativ, insatser och verktyg som kan minska negativa konsekvenser av att växa upp i en familj med en bestående låg inkomst och stärka barn och ungas möjligheter till framtida rörlighet och delaktighet på samma villkor som andra.

Även inom integrationsprogrammet finns flera projekt och rapporter som fokuserar på inkludering av unga och bekämpning av utanförskap. Se bland annat:

- Projektet *Integration and learning through sport and play for Ukrainian children in the Nordics*, pågående (avslutas kvartal 1 2024)
- Projektet *Fritidsjob som vej til integration, trivsel og uddannelse i Norden*, avslutades kvartal 4 2023
- Rapporten *Leaving boys behind?* (2022) <https://nordicwelfare.org/en/publication/leaving-boys-behind/>
- Rapporten *Hvordan går det med unge flyktninger i Norden?* (2021) <https://nordicwelfare.org/integration-norden/publikationer/hvordan-gar-det-med-unge-flyktninger-i-norden-coming-of-age-in-exile-cage/>

Att förbättra samarbetet mellan de nordiska arbetsförmedlingarna/platsbankerna så att arbetssökande kan ta del av samtliga utlysta arbetstillfällen i hela Norden.

De nordiska länderna samt Åland deltar i EURES, som är ett europeiskt samarbetsnätverk för arbetsförmedlingar. Länderna, med undantag från Färöarna och Grönland, utlyser där lediga tjänster så de blir tillgängliga för arbetssökande från andra nordiska länder. Det finns också olika nordiska gränstjänster som kan bistå arbetssökande, exempelvis Grensetjänsten Norge-Sverige, Øresunddirekt (Danmark-Sverige) och Gränstjänsten Sverige-Finland-Norge (tidigare Nordkalottens Gränstjänst).

Arbetslivssektorn har i november 2023 startat projektet *The role of public employment services in promoting an inclusive Nordic common labour market*. Projektet ska bland annat undersöka samarbetet mellan de nordiska arbetsförmedlingarna. Bakgrunden till projektet är att de nordiska länderna har genomfört, eller planerar att genomföra, reformer av arbetsförmedlingarna med syftet att göra systemen mer effektiva. Med utgångspunkt i redan höga digitaliseringsnivåer ska ytterligare steg tas för att modernisera arbetsförmedlingarnas digitala infrastruktur. Projektet kommer exempelvis undersöka tidigare, pågående och planerade reformeringar av arbetsförmedlingarna i Norden, inklusive digitalisering av arbetsförmedlingarna och användandet av AI. Även befintligt samarbete mellan de nordiska arbetsförmedlingarna och bedömning av den sannolika effekten av arbetsförmedlingarnas förändringar och reformer på det nordiska samarbetet kommer undersökas. Detta inkluderar strategier, åtgärder, data- och informationsutbyte samt en möjlig gemensam strategi för att säkerställa att nödvändig kompetens finns tillgänglig på den nordiska arbetsmarknaden för att stödja den gröna omställningen. Slutligen kommer lärdomar om innehållet och implementeringen av reformerna och förändringarna dras, samt rekommendationer till förbättringar ges. Mot denna bakgrund inväntar MR-A projektets resultat för att se hur samarbetet mellan de nordiska arbetsförmedlingarna kan förbättras.

Att verka för att göra yrkesutbildningar mer synliga och attraktiva att söka till i hela Norden genom att skapa en gemensam utbildningsplattform över yrkesutbildningar i Norden som ger studiesökande och yrkesvägledare en samlad överblick över utbildningsmöjligheter inom samtliga nordiska yrkesskolor.

Nordiska ministerrådet hänvisar här till svar på rekommendation 10/2023 – Nordisk kommission för yrkesutbildningar. Där framgår det att Nordiska ministerrådet ser positivt på möjligheten att i framtiden etablera ett nordiskt forum för yrkesutbildningar, som bland annat skulle kunna behandla ovan förslag.

**Att verka för att samtliga nordiska länder utvecklar läroavtals- och
gesällutbildningar för att bättre och smidigare kunna tillgodose företagens alltmer
heterogena och växlande behov av arbetskraft.**

Nordiska ministerrådet hänvisar här till svar på rekommendation 10/2023 – Nordisk kommission för yrkesutbildningar. Där framgår det att Nordiska ministerrådet ser positivt på möjligheten att i framtiden etablera ett nordiskt forum för yrkesutbildningar, som bland annat skulle kunna behandla ovan förslag.

**Att skapa en plattform med översikt över de kompetenskrav som krävs för att få sin
yrkesutbildning gällande i ett annat nordiskt land så vida den inte redan är det.**

De allra flesta nordiska yrkesutbildningar kan användas omedelbart i ett annat nordiskt land. EU har infört det så kallade *Certificate Supplement*, som är ett komplement till det examensbevis som erhålls i slutet av en yrkesutbildning. Tillägget beskriver de kompetenser yrkesutbildningen har gett och kan vara användbar att bilägga när ens kompetens behöver beskrivas i ett annat nordiskt land.

Vissa yrkesutbildningar är reglerade i lag och kräver auktorisation. På europeisk nivå finns ett nära samarbete kring erkännande av lagreglerade yrken och EU-kommissionen har en databas över alla lagreglerade yrken i varje enskilt land, dit man också kan vända sig för auktorisation. De nordiska länderna har även nationella webbplatser med översikter över de lagreglerade yrkena i det enskilda landet.

År 2020 utarbetade Nordiska ministerrådet en kartläggning av branschreglerade hinder för mobilitet, som kom fram till att hindren är få. Ett uppföljningsprojekt initierades dock i samarbete mellan MR-U och MR-A i syfte att lösa sex hinder. Projektet avslutades 2022 med slutsatsen att branscherna i första hand själva uppmuntras ansvara för att tillhandahålla relevant information, samt att en process inleddes i relation till ytterligare samarbete kring erkännande av utbildning mellan byggbranschens aktörer. Utifrån ovanstående bedömer Nordiska ministerrådet att behovet av en plattform inte är stort samt att de åtgärder som redan finns täcker behovet.

Nordiska ministerrådet anser därmed att rekommendationen är delvis uppfylld.

Utskottets synpunkter

Nordiska ministerrådet har valt att svara separat på varje att-sats och redogörelsen är i det stora hela omfattande och klagörande och ger en god bild över Nordiska ministerrådets arbete i dessa frågor.

Överordnat är redogörelsen mer utifrån ett ämbetsmannaperspektiv, vilka kartläggningar, studier, samarbetsprojekt etcetera som gjorts och är under process. Det är bra. Men svaren saknar medborgar- och näringslivsperspektivet. Hur ser exempelvis investeringarna ut i upplärning av unga facklärdade efter att man gjort en kartläggning av kompetensbalansen? Det finns inget svar på det i redogörelsen. Svar om man kommer att marknadsföra inrapporteringstjänsten till de relevanta aktörerna saknas.

Då det gäller att utse en nordisk arbetsgrupp i syfte att ta fram gemensamma initiativ och verktyg för att bekämpa ungdomsarbetslöshet och utanförskap redogörs för många goda nordiska initiativ och verktyg, men svar om man har ambition att utse en nordisk arbetsgrupp saknas i redogörelsen.

Redogörelsen om att skapa en plattform med översikt över de kompetenskrav som krävs för att få sin yrkesutbildning gällande i ett annat nordiskt land så vida den inte redan är det ger Nordiska ministerrådet svaret att man inte bedömer att behovet av en plattform är stort samt att de åtgärder som redan finns täcker behovet. Utskottet anser att svaret om behovet av en plattform är sett utifrån ett ämbetsmannaperspektiv och inte utifrån medborgare- och näringslivsperspektiv. Norden har en gemensam arbetsmarknad sedan 1954 bör en plattform där arbetstagare och arbetsgivare har möjlighet att se vilka kompetenser som krävs för att söka arbetet eller rekrytera arbetskraft i hela Norden.

Sammanfattningsvis är redogörelsen i det stora hela omfattande och klagörande där man besvarar vilka kartläggningar, studier, samarbetsprojekt etcetera som gjorts och vilka som är under process men man saknar svar på om det tas några gemensamma nordiska initiativ och investeringar för ungdomsarbetslösheten i syfte bidra till att förenkla den fria rörligheten för de som lever och verkar i Norden.

Mot denna bakgrund föreslår utskottet att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och inväntar politisk dialog.

Kiruna, den 25. juni 2024

Gunilla Carlsson (S)

Kim Aas (S)

Per-Arne Håkansson (S)

Ragnhild Male Hartviksen (A)

Lars Püss (M)

Liv Kari Eskeland (H)

Kjell-Arne Ottosson (KD)

Sandra Listerby (Lib)

Markku Siponen (C)

Ann-Christine Frohm (SD)

Orri Páll Jóhannsson (VG)

